

Kmetijski zgodovinski spomini vsega sveta vredjeni po mesecih.

Po „Oesterr. Landw. Wochenblatt.“

(Dalje.)

Meseca maja.

Dné	Leta	
28.	1677.	je padlo v Ermendorfu pri Grossenhainu na Saksonskem z zraka mnogo medenega (kuprenega) kamnja.
28.	1764.	Razglas patenta cesarice Marije Terezije v povzdigo sviloreje v našem cesarstvu; temu patentu je bil pridjan tudi dotični poduk.
29.	1829.	je umrl Sir Humphrey Davy (beri Dêví), predsednik akademije znanosti v Londonu, slavni naravoslovec in oče kmetijske kemije.
29.	1865.	se je goveja kuga po Ruskih govedih, ki so bila v luko Hull pripeljana, zatrosila po Angleškem in ondi v tem letu pomorila 253.732 goved, 52.415 pa so jih kuge sumljivih poklali.
29.	1865.	je bila prva razstava pitane živine v Frankfurtu ob Mainu na Nemškem.
30.	1869.	je bila oklicana državna vodna postava v našem cesarstvu.
31.	1740.	je umrl Pruski kralj Friderik Viljem I., on je bil jako iskren pospešitelj ljudskih šol, obrtnijstva in še posebno kmetijstva.
31.	1856.	Grozne hude ure s točo so veliko škode naredile v Avstriji, Nemčiji in Švici; nastopile so velike povodnje na Francoskem in v Švici.

Meseca junija.

2.	1640.	Veliki vojvoda Ferdinand Medici II. je ustanovil v San Rossore poleg Pise v Toskani velblodnjak, v katerem še danes izrejajo velblode (kamele) za menažerije in take ljudi, ki velblode po svetu kažejo; navadno imajo 300 glav te živine ondi za pleme.
2.	1868.	prva svetovna razstava kosilnic v Berlinu.

(Dalje prihodnjič.)

Gopodarske skušnje.

* *Gnojnica se rabi pri sadnih drevesih prav z velikim vspehom, če se spomladi ali v poletnem času pri suhem vremenu drevesna koža ž njo namaže. Mah, zajednice, mrčesi in zalege se s tem na sadnem drevesu popolno vničijo.*

* *Za čistenje sodov je celo dobra voda pomešana z moko ali otrobi. Ta voda se pusti toliko časa v posodi, da nekoliko zavre. Posoda postane čista, zgubi tudi po plesnobi duh, in voda se lahko porabi še za prešiče.*

Gospodarske novice.

* *Kako varno je treba z ovcami na frišni paši ravnati, kaže sledeča dogodba: Nek mesar blizu Prage na Českem je imel na svoji pristavi „Andelka“ 200 ovác, ki so bile 22. dne p. m. na deteljšču na paši. Koj drugi dan jih je poginilo 80, več pa še tudi nevarno bolnih bilo. Škode ima mesar nad 1000 gold.*

* *Dornberški vinorejci so tudi letos napravili razstavo vin, katera so po načelih umnega kletarstva iz-*

delali. Radostno moremo poročati, da je presojevalna komisija, sestavljena iz učiteljstva deželne kmetijske šole in treh praktičnih vinorejcev iz Dornberga, gg. F. Kršovani-ja, ki je celo razstavo vodil, župana Sinigoja in Mrevle ta pripoznala, da so Dornberčani lep korak v izboljševanju vina storili, kajti pri razstavi leta 1875 (1. maja) so se nahajale pri marsikaterih vinih napake na pr. cik, nečistost, neprijeten okus, preobilna zagoltnost, preobilna kislina, a letos je bilo le malo vin, katera so imela cik ali slabi okus itd. Večina vina je bila prav dobra, prijetnega okusa, lepe čistosti in črna vina ne cikasta, ne pretrpka. Kakor pri prvi razstavi smo se tudi letos prepričali, da Dornberška pokrajina je pač naravno silno obdarjen kraj, v katerem raste žlahna a tudi močna vinska kapljica. Preiskovalo se je pri razstavljenih vinih, koliko imajo alkohola, koliko vinske kisline in reči smemo, da večina vin je imela več od 10% alkohola in ne nad 7% vinske kisline, kar je gotovo znak dobrega močnega vina.

„Gosp. List.“

Živinozdravniška skušnja.

* *Za garje pri živini se rabi 1 del karbolove kisline, 1 del petroleja in 18 delov Laškega olja. — S tem se ona mesta, kjer se garje nahajajo, namažejo. Če so garje prav hude, se vzame nekoliko več petroleja in karbolove kisline. Tudi 30 delov vode pomešane z 1 delom karbolove kisline jako hitro garje odpravi. To zdravilo ni drago.*

Politične stvari.

Pôk v Carigradu.

V zadnjih „Novicah“ že smo naznanili, da so Turški „softe“ in „ulemi“ prekucnili sultana Abdul Adšida raz prestola in dali mu naslednika, ki je „meso od mesa njihovega“. Marsikdo se bo morda čudil, da ima Turška duhovščina toliko moči, da kar ministre in celo prestol prekucuje; temu se bo čudil tem bolj, ker je po koranu sultan ob enem tudi najviši verski vladar. Od kod tedaj ta moč, ta predrznost Turškega duhovenstva? To vprašanje je rešeno, če povemo, da za duhovstvom — kakor drugje — tiči tudi na Turškem narod, t. j. mohamedansko prebivalstvo.

Prejšnji sultan, kolikor toliko po Evropski šegi odgojen, ni bil vseč koranski duhovščini. V vsaki državi je veliko nezadovoljnih ljudi, in če so tudi načela njihova sicer si nasprotna, — v sovraštvu do vzajemnega nasprotnika se zedinijo. Na Turškem, kjer ministri in drugi veljaki padajo, kakor črvivo sadje raz dreves, je sultan imel med sovražniki vse odstavljene ministre in sploh više uradnike in ti so se v sovraštvu in nakanih zoper sultana bratili z Mohamedovo duhovščino. Vsak propadli mogočnjak pa ima nekoliko privržencev, in tako se naredi sčasoma močna stranka zoper onega, po čegar volji se je tem kaka krivica ali neprijetnost zgodila.

Na ta način je sultan Abdul Adšid zbral sebi nasproti močno stranko, na katere čelu je bila Turška duhovščina. Ta ga je prej že prisilila, da je zamenil prejšnjega, drugovercem nasproti bolj potrpežljivega ministra nauka z novim ministrom, ki je po vsem veren mohamedanec in strog koranec. Od tega koraka do družega ni bilo daleč, za ministrom nauka ali „Islama“ prišel je sultan sam na vrsto, ki ni izpolnoval po vsem prerokovih zapovedi. Turška duhovščina, podpirana po gori opisanih velikaših, iskala si je družega

kalifa, boljšega „prerokovega namestnika“, in ta se ji je zdel stričnik sultanov, Murad-Efendi, ker je obljubil in se jim zdel tudi sposoben za to, da spolni vse njihove želje in da bo sultan „po prerokovi volji“.

Ta prevrača se je že dolgo pletla, a prav zdaj je prišel pravi čas, da se izvrši. Vojaki in uradniki niso dobivali plače, tedaj je tudi med njimi se razširila nezadovoljnost z vlado, s sultanom samim. Vrh tega je Turke gotovo jezilo to, da njihova vojna ne more potlačiti ustaje. Ni se toraj čuditi, če se je Turkov sploh lotila nevolja in da so jeli misliti, da sultanu ni posebno mar za slavo Turškega cesarstva in mohamedanstva.

Da Turčija pod nespretnimi rokami Abdul Adšida propada in hira, to sta, kakor je zdaj jasno, razvidela Mithad- in Hussein-paša. Oba sta, kakor pravimo, „strašna“, odločna značaja, — prvi v politiki, drugi v vojništvu, ker je stari Turčin in za Mohamedovo vero goreč. Po teh je razviden tedaj program, katerega hoče zdaj nastopiti Turčija.

Abdul Adšid ni prvi, ki je tako nagloma in silovito končal svoje vladanje. Enakih dogodbeb je Turška zgodovina polna. Turški sultani so bili ali v vojski ubiti, ali pa v serailu zadavljeni po svojih žlahtnikih. V Turčiji namreč po zapovedi koranovi ne pride vladarstvo od očeta do sina, ampak do najstarejšega uda dinastije. Zato je vsak prejšnji sultan, če je videl, da je kak ud starejši od njegovega sina, dal onega s pota spraviti. Tudi sedanji sultan je bil na skrivnem odgojen in tako varovan sile prednika svojega. Da bi bil on energičen, kakor veliko njegovih prednikov, bil bi dal stričnika svojega, sedanjega sultana Murad Efendija, na enak način s pota spraviti; saj je izgledov dovolj, da so sinovi očete, strici stričnike, bratrance bratrance Mohamedu pošiljali, da so sebi in sinom hranili Turški prestol. Al Abdul-Adšid je bil morda preveč Evropejec, človek, ki ni hotel preliti krvi stričnika svojega, sicer bi bil njegov naslednik najstarejši sin njegov. Tedaj je sam kriv svoje osode. Bil je preboječ, prebabi, ker se je dal odstaviti res kakor „baba“. Se vé, da ves civilizirani in človeški svet odobruje vsaj v tem obziru njegovo bojazljivost iz obče človeškega stališča, a po Turških pojmi bil je „baba“ in zakrivil svojo osodo sam.

Naslednik njegov, Murad-Efendi, je sicer čisto neznan človek, a po prijateljih se človek spozná. Prijatelji pa, ki so ga na sultanski divan posadili, so Turki, to je, mohamedanci v najnatančnejšem pomenu besede. „Mohamedova vera“, to je „Turčija je v nevarnosti“ — to je njihov krik. Rimljani so ob času nevarnosti sestavljali „triumvirate“; tudi Turki so zdaj to storili. Njihovi „triumviri“ so namreč Midhad-Avni- in Ali-paša. Prvi ima za se poverjenje Angleške, Avstrije, Nemčije in Francoske, drugi ima veljavo pri vojni, tretji pa je vzrok, da se je vojna poslala na mejo Črnogorsko in Srbsko.

Velike pomenljivosti in kar utegne politiko Evropskih držav v vzhodnem vprašanji mahoma zasukati, je to, da Rusiji ni več prijazna Turčija; ker tedaj Rusija nima več vpliva, pritiskala bo od zunaj; morda je tega pritiskanja nasledek ta, da ste Srbija in Črnogora odločili vojsko, katero boste zdaj zdaj Turčiji napovedali. Zdaj bodo reforme diktirali topovi.

Turku prijaznim listom je kaj všeč, da je Rusija zdaj ob ves vpliv v Carigradu. Sultan Abdul Adšid jim ravno za tega del ni bil po volji, ker se je dal po Ruskem poslancu Ignatievu kolikor toliko voditi. Nada do rešitve Turčije napoti na vrat na nos proklamirane ustave (konstitucije) pa je na pesek zidana, kajti Rusija novega sultana gotovo ne bo pripoznala, a tudi če bi ga, Turki se gotovo ne bodo vdali nobeni ustavi

po Evropskem stroji narejeni, po kateri bi drugoverci imeli enake pravice ž njimi. Taki ustavi bi se vdali še najmanj zdaj, ko je ves divan iz zagrizenih mohamedancev sestavljen.

Ob kratkem je sodba o Turčiji najbolj prava zdaj ta: skala se je vtrgala in dere navzdol; vstavil je nihče več ne bo.

Spomin na Palackega.

„Franja Palackega ni več!“

Tako vzdihujejo Česki listi in z njimi tudi druge slovanske novine. Palacky je izdihnil svojo blago dušo ter se je preselil v oni kraj, katerega nam vera zaznamuje kot zavetje miru in kot izvor vse sreče.

Naj v spomin neumrlemu slovanskemu rodoljubu iz „Politik“ prestavimo sledeče vrstice v naš list.

Ako umrje posamesnik in ga sprejme v svoje naročje hladni grob, žaluje za njim le majhna množica ljudi; res da neizmerna bolečina mnogokrat stiska srca rodovine in prijateljev njegovih, brezkončno žalovanje napolnuje prsi njihove in solzno oko vidi, da je nastalo v življenji brezdno, katero se njim ne dá nikakor več napolniti. Al velikega svetá, človeštva, ne gine to žalovanje. Človek je namreč le list na velikem drevesu človeštva, in če ostra sapa smrti odtrga ta list, naredi se prostor drugemu brstu. Iz gomile jednega kalí novo življenje prihodnjim rodovom. To je véliki red svetá, kateremu nasproti človek stoji nezmožen, čakajoč ure, ko jo bode pihnil vihar življenja raz vej.

Ako pa se iz kroga živih loči mož, katerega je na milijone ljudi častilo in imenovalo „svojega očeta“, potem se človeku dozdeva v prvem trenutku nesrečne dogodbe, kakor da se je ustavilo svetovno kolo, kakor da je nemila osoda mu zapovedala, naj bode konec njegovemu teku.

Franjo Palacky bil je oče svojemu narodu. Od vrhuncev Sudetov do nižin Morave, v priprostih kočah posamesnih dolin, kakor v ponosnih palačah kraljevega glavnega mesta, povsodi se je imenovalo njegovo ime kot prvaka naroda, — povsodi, kjer se glasi českoslovanski jezik, vžival je on presrečno ljubezen, neizmerno spoštovanje, — da! spoštovanje takošno, kakoršno je vžival in vživa le redko kedo; povsodi se je poslušala njegova beseda kakor orakel, in bila je izvor modrosti za milijone in milijone.

In ta oče se je poslovil iz kroga svoje družine! Ako sreče mila zvezda sveti kakemu narodu, mirnega srca more premagati tudi največo bolečino; — ako pa kak zatiran narod napenja vse svoje žile za svoj obstanek, — ako on vkljub temu boju ima strah, da ne bi ga prognali iz tal, katere je podedoval, potem se mnogo hujše čuti velikost izgube onega možá, ki je probudil narod svoj v novo življenje in ga vzgojil, kajti nesreča združuje nesrečne trdnjše, nego vse posvetno veselje.

Pač bi treba bilo izvanredno izvrstnega peresa, da bi se naslikala z njim za naše potomce vredna podoba slavnega Českega Nestorja; danes v viharju prve bolečine ozremo se le na Palackega — človeka. Ni se imenoval Palacky zastoj patrijarh svojega naroda, kajti on je združeval v sebi vse kreposti, katere more sploh hraniti v sebi človeško srce. Palacky imel je srce in duhá kakor čisto zlato; ljubitelj vsega dobrega in blazega, vnet za vse veliko in krasno, bilo je njegovo čutstvo blago in dobro ter udano le vzvišenemu. Brezkonečna miloba obdajala je slavnega možá, katerega je ves svet visoko spoštoval in kateremu se je drznila le peščica nevrednih rojakov s svojimi brezvspešnimi poskušnjami temiti pošteno zaslužen slavo.